

БАНКІВСЬКА СПРАВА



Науково-практичне видання.
Виходить 2 рази на рік
Видається із січня 1995 року

№ 2 (154) — 2021

ЗМІСТ

АНАЛІЗУЮТЬ НАУКОВЦІ

- Олександр Дзюблюк.** Основні тенденції та перспективи готівкового грошового обігу в епоху цифровізації економіки і банківської справи 3
- Наталія Внукова, Дар'я Давиденко, Валерія Шорох.** Аналіз методів оцінювання ризику діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг 28
- Леонід Сук, Петро Сук.** Економічний зміст витрат та їх облік 37
- Світлана Пташник, Олена Прокопчук.** Державні запозичення на національних фінансових ринках 55

ПРОБЛЕМИ МАКРОЕКОНОМІКИ

- Петро Юхименко.** Інституціональний порядок розвитку партнерства держави і бізнесу 69
- Світлана Пташник, Катерина Мельник.** Фінансове забезпечення фіскального простору місцевого самоврядування в умовах фінансової децентралізації в Україні 84
- Володимир Савченко, Олег Маклюк.** Державна фінансова політика — гарантія економічної безпеки в управлінні об'єднаними територіальними громадами 96

БАНКІВСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ

- Катерина Мельник, Сергій Колотуха.** Депозитна діяльність банківських установ України: сучасний стан та перспективи розвитку 107

РЕЦЕНЗІЇ

- Зоряна Куньч.** Економічна афористика як ключ до професійного успіху ... 123
- Перелік статей та інших матеріалів, опублікованих у журналі “Банківська справа” у 2021 р.** 126
- Contents 127

Індекс журналу в каталозі передплатних видань України 74060.

Постановою президії ВАК України від 30 березня 2011 р. № 1-05/3 журнал “Банківська справа” внесено до Переліку № 1 наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з економічних наук на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Головний редактор — В.Д. БАЗИЛЕВИЧ

Редакційна рада: А.С. ГАЛЬЧИНСЬКИЙ, В.М. ГЕЄЦЬ, В.О. ЛИТВИЦЬКИЙ, А.М. МОРОЗ, А.І. СТЕПАНЕНКО.

Редакційна колегія: В.Д. БАЗИЛЕВИЧ, В.А. ГЛАДКИЙ — заступник головного редактора, В.П. РОЗУМНИЙ — відповідальний секретар, О.В. ВАСЮРЕНКО (м. Харків), Н.І. ГРАЖЕВСЬКА (м. Київ), М. ДРАЖАНОВА (м. Брно, Чехія), М. ЖИВІТІРЕ (м. Рига, Латвія), Г.В. ЗАДОРЖНИЙ (м. Харків), В.В. ІВАНОВ (м. Санкт-Петербург, РФ), В.І. КАРАСЬОВ (м. Київ), Т.Т. КОВАЛЬЧУК (м. Київ), Л.Л. ЛАЗЕБНИК (м. Київ), І.О. ЛЮТИЙ (м. Київ), І.І. МАЗУР (м. Київ), С.В. МІЩЕНКО (м. Київ), С.В. НАУМЕНКОВА (м. Київ), В. НОЙМАНН (м. Берлін, Німеччина), С.М. ПАНЧИШИН (м. Львів), С.О. РИБАК (м. Київ), Т.С. СМОВЖЕНКО (м. Львів), А. ТАУБАЄВ (м. Караганди, Казахстан).

Над журналом працювали: Ю.М. Слущька, Л.В. Кирпич, О.С. Кузуб, І.А. Олійник, С.А. Михайлова.

Видання зареєстровано в Державній реєстраційній службі України.
Свідоцтво КВ № 19030-7910ПР від 05.07.2012.

Усі права застережено. Передруки і переклади дозволяються лише за згодою автора та редакції. Редакція не обов’язково поділяє думку автора. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та іншої інформації несуть автори публікацій. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несе рекламодавець.

Адреса редакції: 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28.

Тел.: (044) 272-42-91; факс: (044) 234-23-36.

E-mail: slutska@society.kiev.ua <http://www.banking.com.ua>

Засновник — Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Видавець — Видавництво “Знання”, 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28

Свідоцтво суб’єкта видавничої справи ДК № 3596 від 05.10.2009 р.

Журнал розповсюджується тільки за передплатою.

Авторський примірник можна придбати в книгарні “Абзац”, тел.: (044) 581-15-68, попередньо його замовивши.

Матеріали журналу рекомендовано до друку рішенням вченої ради економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 5 від 23 листопада 2021 р.)

Підписано до друку 15.12.2021. Формат 70×100 1/16. Папір офс. №1.

Друк офс. Гарнітура шкільна.

Ум. друк. арк. 10,4. Обл.-вид. арк. 11,4. Наклад 300 примірників. Зам. №

© “Банківська справа”, 2021

УДК 336.711.65

Наталія Внукова, професор кафедри банківської справи і фінансових послуг Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, доктор економічних наук;

Дар'я Давиденко, старший науковий співробітник відділу аспірантури та докторантури Національного наукового центру "Інститут судових експертиз ім. М.С. Бокаріуса" Міністерства юстиції України, кандидат економічних наук;

Валерія Шорох, аспірант кафедри банківської справи і фінансових послуг Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

АНАЛІЗ МЕТОДІВ ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКУ ДІЯЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ РИНКУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Розглядаються наявні методи оцінювання ризику діяльності на ринку небанківських фінансових установ в контексті зміни регулятора на Національний банк України, представлено їх аналіз та визначено доцільність удосконалення підходів до цього процесу оновленим регулятором. Інформаційну базу дослідження становили нормативно-правові акти НБУ, його офіційні огляди ринку, результати наукових досліджень провідних учених.

Ключові слова: метод, Національний банк України, учасник ринку небанківських фінансових послуг, ризик, оцінювання ризику діяльності, регулятор.

Динамічні зміни економічного середовища України, в якому функціонують суб'єкти ринку фінансових послуг (далі — РФП), впливають на виникнення викликів, що, з одного боку, негативно позначаються на їхній діяльності, а з іншого — ініціюють процеси унеможливлення наслідків цих ризиків. За таких умов готовність фінансових установ своєчасно реагувати на будь-які, навіть неочікувані, перетворення дає змогу розробити якісну систему оцінювання ризиків їхньої діяльності. Так, у 2019 р., окрім нестабільних економічних умов, спричинених загальною кризою, загостренням конфлікту на Сході країни та епідеміологічною ситуацією, що пов'язана з Covid-19, для РФП змінився регулятор. Відповідно до закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг"¹, припине-

¹ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.09.2019 № 79-IX [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text>.

но повноваження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Натомість функції регулювання РФП, зокрема ринком небанківських фінансових послуг (далі — РФП) покладено на Національний банк України (далі — НБУ, Регулятор). Для НБУ здійснення такого регулювання є нетиповим та відмінним від чинної практики нагляду за банками, що спричинює нерозуміння учасниками РФП процесів оцінювання та суттєво впливає на рівень ризику їхньої діяльності через невпевненість у змінах, що очевидно виникатимуть у зв'язку із застосуванням до них підходів Регулятора.

Зазначимо, що обсяг діяльності учасників РФП, попри труднощі сучасного етапу, зростає і це свідчить про збільшення показників їхньої прибутковості та, водночас, рівня ризику, який супроводжує розвиток фінансової галузі. Візьмемо для прикладу фінансові компанії та юридичних осіб, що надають фінансові послуги з лізингу, як їх виділяє в одну групу новий регулятор. Обсяг послуг, які вони надають, складає 74 % від загальної частки РФП, до того ж, протягом 2020—2021 рр. вони демонструють приріст сектору, а отже, ця сконцентрованість може відобразитись на тенденціях розвитку всього РФП. Динаміка їхніх фінансових показників за результатами звітних даних наведена в табл. 1.

Таблиця 1. Поточна динаміка основних показників результатів діяльності фінансових компаній та юридичних осіб — лізингодавців за 2020—2021 роки

| Показник (на кінець звітного періоду) | I квартал 2020 | II квартал 2020 | III квартал 2020 | IV квартал 2020 | I квартал 2021 | II квартал 2021 |
|---|-------------------|--------------------|---------------------|--------------------|-------------------|--------------------|
| Кількість зареєстрованих фінансових компаній, одиниць | 1040 | 1038 | 1025 | 1020 | 977 | 971 |
| Активи фінансових компаній, млн грн | 172 845,2 | 184 107,9 | 187 437,2 | 182 130,2 | 166 102,0 | 179 536,2 |
| Частка активів на одну зареєстровану фінансову компанію, млн грн/од. | 166,2 | 177,4 | 182,9 | 178,6 | 170,01 | 184,9 |
| Власний капітал, млн грн | 28 246,1 | 36 312,7 | 31 294,7 | 24 750,6 | 25 859,5 | 27 352,8 |
| Середній власний капітал однієї зареєстрованої фінансової компанії, млн грн/од. | 27,16 | 34,98 | 30,53 | 24,27 | 26,47 | 28,17 |

Закінчення табл. 1

| Показник (на кінець звітно- го періоду) | I квартал 2020 | II квартал 2020 | III квар- тал 2020 | IV квартал 2020 | I квартал 2021 | II квартал 2021 |
|---|----------------------|-----------------------|-----------------------|--------------------|----------------------|-----------------------|
| Обсяг наданих фінансових послуг фінансовими компаніями за звітний період, млн грн | 46 541,8 | 146 330,7 | 191 286,7 | 264 353,8 | 187 761,2 | 229 305,0 |
| Середній обсяг наданих фінансових послуг однією зареєстрованою фінансовою компанією, млн грн/од. | 44,73 | 140,97 | 186,62 | 259,17 | 192,18 | 236,15 |
| Оцінка поточного ризику діяльності фінансової компанії: співвідношення середнього обсягу послуг до середнього розміру власного капіталу однієї зареєстрованої фінансової компанії | 1,65 | 4,03 | 6,11 | 10,68 | 7,26 | 8,38 |

За даними: Сучасні економіко-правові ризик-орієнтовані засоби регулювання розвитку ринку фінансових послуг : монографія / за ред. Н.М. Внукової, С.В. Глібка. — Харків : НДІПрЗІР НАПрНУ, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. — 304 с.; Огляд небанківського фінсектору: підсумки 2020 року [Ел. ресурс] / НБУ. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rinok-nebankivskih-finansovih-ustanov-zris-za-pidsumkami-2020-roku-bilshist-segmentiv-otrimali-pributok-oglyad-nebankivskogo-finsektoru>; Обсяги операцій та активів небанківських фінансових установ зростають, трансформація сектору триває — Огляд небанківського фінсектору [Ел. ресурс] / НБУ. — 31 серпня 2021 р. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/obsyagi-operatsiy-ta-aktiviv-nebankivskih-finansovih-ustanov-zrostayut-transformatsiya-sektoru-trivaye-oglyad-nebankivskogo-finsektoru>; Внукова Н.М. Поточна оцінка ризиковості діяльності фінансових компаній / Н.М. Внукова, В.Д. Шорох // Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф., 23 квіт. 2021 р. : тези допов. — Кривий Ріг : ДНУЕТ ім. Михайла Туган-Барановського, 2021. — С. 110—112.

Як видно з табл. 1, результати розрахунків демонструють різні тенденції у зміні цих показників протягом 2020—2021 рр. Активи на одну зареєстровану фінансову компанію зазнали незначних коливань близько позначки 178,7 млн грн. У свою чергу, власний капітал, а саме його середній рівень на кінець 2020 р. знизився, що не є позитивним, при тому, що обсяги наданих фінансових послуг стрімко збільшувались. Автори для встановлення тенден-

цій змін різноспрямованих показників, які можуть узагальнено бути оцінені як ризик діяльності, запропонували розрахувати відносний показник оцінки поточного ризику через співвідношення середнього обсягу наданих послуг до середнього розміру власного капіталу однієї зареєстрованої фінансової компанії на кінець звітної періоду, що може стати методом експрес-оцінювання змін на ринку в цілому. Запропонований відносний показник є об'єктивним з погляду збільшення обсягів надання фінансових послуг при зменшенні власного капіталу, що може бути реальним показником рівня навантаження на кожен одиницю виміру фінансів учасників ринку, що підвищує ризик їх функціонування. Як видно з табл. 1, за шість кварталів 2020—2021 рр. після зміни регулятора чітко простежується тенденція до підвищення ризику, яка мала асиметрію наприкінці 2020 р. і на початку 2021 р. Отже, така тенденція є індикатором змін результатів фінансової діяльності учасників РНФП, що НБУ має дослідити та врегулювати на нормативному рівні із застосуванням різних методів оцінювання ризику цього процесу.

З огляду на це доцільно дослідити чинні практики оцінювання ризику діяльності учасників РНФП, що формують основу нагляду Регулятора при здійсненні ним своїх функцій. Оцінювання ризику учасників РНФП є недостатньо дослідженим показником, проте власне ризик та його ідентифікація привертала увагу багатьох авторів у різних сферах впливу (табл. 2).

Як видно з табл. 2, усі наведені поняття ототожнюють ризик із негативними подіями у вигляді імовірних збитків (загроз) або втрат прибутків, що свідчить про певну усталеність визначення, не залежно від характеру діяльності суб'єкта господарювання. Зауважено, що вивчення понять ризику не є одним із завдань, що вирішує це дослідження, і тому вважаємо за достатнє окреслення ризику як прояву негативних явищ та процесів у діяльності фінансових установ, що можуть призвести до небажаних фінансових втрат. Окрім того, визначення ризику наголошує на загрозах незалежно від сфери діяльності суб'єктів господарювання, що відображає актуальний стан фінансово-економічного середовища країни загалом та ринку небанківських фінансових послуг зокрема.

З огляду на викладене вище, методи оцінювання ризику діяльності учасників РНФП мають враховувати перелік показників, що відображатимуть загрозу або збиток в абсолютному чи відносному вимірі. На попередній регулятор, Нацкомфінпослуг, покладалося таке оцінювання окремо для кожного окремого представника РНФП, зважаючи на систему обмежень ризику. Узагальнення практики застосування нормативного регулювання різних небанківських фінансових установ на попередньому етапі нагляду до НБУ наведено в табл. 3.

Як видно з табл. 3, попередній регулятор (Держфінпослуг, Нацкомфінпослуг) дотримувався різних підходів до оцінювання ризику діяльності кожного окремого учасника РНФП, що підкреслює особливість та унікальність фінансових послуг, які вони надають. Але певні напрями регулювання процесу оцінювання ризику їх діяльності простежуються. Так, Нацком-

Таблиця 2. Підходи до визначення поняття “ризик”

| Джерело (автор) | Визначення поняття | Ключова ознака |
|---|---|--|
| Національний банк України | Кредитний ризик — розмір очікуваних втрат (збитків) за активом унаслідок дефолту боржника/контрагента [*] | Втрати (збитки) |
| С.В. Лукашук-Федик | Ризик — це кількісна оцінка небезпеки, яка визначається як добуток ймовірності негативної події на величину можливого збитку (шкоди) від неї^{**} | Кількісна оцінка, ймовірність негативної події, збиток (шкода) |
| Верховна Рада України | Ризики — небезпека (загроза, уразливі місця) для суб’єктів первинного фінансового моніторингу бути використаними з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та/або фінансування розповсюдження зброї масового знищення під час надання ними послуг відповідно до характеру їх діяльності ^{***} | Небезпека (загроза) |
| П.Г. Грабовий, С.Н. Петрова, С.З. Полтавцев | Ризик — імовірність (загроза) втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоотримання прибутків або поява додаткових витрат внаслідок здійснення певної виробничої і фінансової діяльності ^{****} | Імовірність (загроза) втрати, недоотримання прибутків |
| С.З. Жизнін | Ризик — це шанси на понесення втрат або збитків внаслідок здійснення якої-небудь справи ^{*****} | Втрати, збитки |

Джерело:

* Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями / затв. постановою НБУ від 30.06.2016 № 351. [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>.

** Лукашук-Федик С.В. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. [Ел. ресурс] / С.В. Лукашук-Федик. — Тернопіль : ТНЕУ, 2015. — 267 с. — Режим доступу: https://pidru4niki.com/85488/bzhd/rizik_faktor_nebezpeki_ponyattya_dopustimiy_rizik.

*** Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 № 361-IX [Ел. ресурс]. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T190361.html.

**** Грабовий П.Г. Риски в современном бизнесе / П.Г. Грабовий, С.Н. Петрова, С.И. Полтавцев. — Москва : Аланс, 1994. — 200 с.

***** Жизнін С.З. Предпринимательство и деньги / С.З. Жизнін. — Москва : Майнор советник, 1990. — 127 с.

фінпослуг звертала увагу на необхідності оцінювання саме фінансових показників, зокрема ліквідності, прибутковості та платоспроможності фінансової установи. Тому логічно, щоб НБУ враховував ці нормативи, оцінюючи ризики діяльності учасників РНФП. Між тим, варто звернути увагу, що попередній регулятор ширше використовував абсолютні показники, не на-

Таблиця 3. Методи оцінювання ризику діяльності учасників РНФП до спліту

| Фінансова послуга | Гарантії та поручительства* | Страхова послуга** | Кредитування кредитними спілками*** | Ломбардне кредитування**** |
|--|---|--|--|------------------------------|
| Вимоги до нормативів оцінювання ризику | Норматив адекватності капіталу | Норматив платоспроможності та достатності капіталу | Норматив достатності капіталу та платоспроможності | Склад активів та пасивів |
| | Норматив максимального ризику на одну особу або пов'язаних осіб | Норматив ризиковості операцій | Норматив якості активів, ризиковості операцій та прибутковості | Дані про кредитну діяльність |
| | Норматив запасу ліквідності | Норматив якості активів | Нормативи ліквідності кредитної спілки | Загальна інформація |
| | Вимоги щодо обмеження ризиків гаранта з фінансовими активами | | Обсяг страхового резерву | |

Джерело:

* Положення про обов'язкові фінансові нормативи та вимоги, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами фінансових установ, що отримали ліцензію на здійснення господарської діяльності з надання гарантій та поручительств / затв. розпорядженням Нацкомісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 30.05.2019 року № 980 [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1113-19#Text>.

** Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика : затв. розпорядженням Нацкомісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 07.06.2018 № 850 [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18#Text>.

*** Про нормативи діяльності та критерії якості системи управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок : розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 16.01.2004 № 7 [Ел. ресурс]. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG8747.html.

**** Положення про порядок надання фінансових послуг ломбардами : розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 26.04.2005 № 3981 [Ел. ресурс]. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE10845.html.

даючи перевагу відносності змін при визначенні рівня ризиковості різних фінансових послуг, що вже по-іншому інтерпретовано новим мегарегулятором НБУ.

Так, у грудні 2020 р. НБУ розробив та затвердив Положення про встановлення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від здійснення діяльності учасниками РНФП, їхня суспільна важливість, на підставі яких визначається періодичність проведення планових інспекційних перевірок

та порядок їх застосування² (далі — Положення), що, у свою чергу, включає методичні рекомендації з оцінювання ризику діяльності учасників РНФП. За структурою Положення зобов'язує фінансові установи не лише переглянути кількісні показники своєї діяльності на предмет достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів, а й звернути увагу учасників РНФП на рівень ризиковості своїх операцій, стан корпоративного управління та управління ризиками.

По-перше, цей підхід відповідає положенням Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року³, що наголошує на необхідності врахування рівня корпоративного управління фінансової установи та рівня ризику їхньої діяльності для посилення задоволеності споживачів процесом надання фінансової послуги та реалізації її за ризик-орієнтованим спрямуванням. По-друге, застосування критеріїв не обмежується визначенням показників ризику, а охоплює також індикатори внутрішнього контролю та ступеня суспільної задоволеності фінансовою послугою, що є позитивним аспектом регулювання з боку НБУ в межах його завдань.

Стосовно показників кількісного оцінювання Регулятором визначено критерії, перший з яких включає формальне оцінювання заходів із подання звітності, дотримання вимог законодавства щодо захисту прав споживачів послуг, результатів зовнішнього аудиту тощо. Оцінювання за цими нормативами здійснюється якісним шляхом на предмет відповідності наявним пунктам, що мають значення для НБУ та відповідають контрольній функції органу регулювання. Щодо інших критеріїв, у Положенні визначено лише два показники, що їх характеризують, — видані гарантії (за строком) за період оцінювання та дотримання нормативу розміру власного капіталу та/або інших нормативів⁴. Наявність інших нормативів передбачена, але чітко не визначена Регулятором. Таким чином, на думку авторів, НБУ має продовжити розробку методів оцінювання ризику діяльності для учасників РНФП, що, з одного боку, буде демонструвати свободу вибору показників самими фінансовими установами, а з іншого — створить умови для впровадження обмеженої універсальності РНФП, незалежно від фінансової послуги, що надається.

Висновки. Отже, методи оцінювання ризику діяльності на ринку небанківських фінансових послуг не є різноманітними та всеохоплюючими. Відзначається недостатня практика регулювання діяльності фінансових уста-

² Положення про встановлення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від здійснення діяльності учасниками ринку небанківських фінансових послуг, їх суспільну важливість, на підставі яких визначається періодичність проведення планових інспекційних перевірок, та порядок їх застосування [Ел. ресурс] / затвердж. Постановою Правління НБУ від 11.12.2020 № 157. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0157500-20#Text>.

³ Про затвердження Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року: рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 27.12.2020 № 797 [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-7686>.

⁴ Положення про встановлення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від здійснення діяльності учасниками ринку небанківських фінансових послуг, їх суспільну важливість, на підставі яких визначається періодичність проведення планових інспекційних перевірок, та порядок їх застосування [Ел. ресурс] / затвердж. Постановою Правління НБУ від 11.12.2020 № 157. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0157500-20#Text>.

нов у межах визначення їх ризику, які характеризуються наявними окремими положеннями попереднього регулятора — Нацкомфінпослуг, що не враховують сучасних тенденцій розвитку галузі. Такі положення спрямовані на підхід, що можна охарактеризувати як “дотримання загальних нормативів діяльності дорівнює допустимому рівню ризику”, що не є прийнятним з огляду на динамічність економічних процесів, котрі впливають на РФП. У свою чергу, НБУ як оновленому регулятору необхідно посилити впровадження методичних підходів до оцінювання ризику фінансової діяльності, що враховуватимуть потреби усіх учасників РФП і передусім споживачів їхніх фінансових послуг на умовах орієнтованості на виключність діяльності окремих суб’єктів ринку, стан їхнього корпоративного управління та безпечність фінансової послуги для споживача. Міжнародні стандарти, зокрема, з фінансового моніторингу передбачають запровадження ризик-орієнтованого підходу в усіх сферах не тільки фінансової діяльності, але і в питаннях регулювання. Отже, посилення урізноманітнення застосування таких методів для поточного і звітного, комплексного і експрес-оцінювання дозволить досягти фінансової стабільності розвитку РФП.

Список використаних джерел:

1. Внукова Н.М. Поточна оцінка ризиковості діяльності фінансових компаній / Н.М. Внукова, В.Д. Шорох // Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф., 23 квіт. 2021 р. : тези допов. — Кривий Ріг : ДНУЕТ ім. Михайла Туган-Барановського, 2021. — С. 110—112.
2. Грабовый П.Г. Риски в современном бизнесе / П.Г. Грабовый, С.Н. Петрова, С.И. Полтавцев. — Москва : Аланс, 1994. — 200 с.
3. Жизнин С.З. Предпринимательство и деньги / С.З. Жизнин. — Москва : Майнор советник, 1990. — 127 с.
4. Лукашук-Федик С.В. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. [Ел. ресурс] / С.В. Лукашук-Федик. — Тернопіль : ТНЕУ, 2015. — 267 с. — Режим доступу: https://pidru4niki.com/85488/bzhd/rizik_faktor_nebezpeki_ponyattya_dopustimiy_rizik.
5. Обсяги операцій та активів небанківських фінансових установ зростають, трансформація сектору триває — Огляд небанківського фінсектору [Ел. ресурс] / НБУ. — 31 серпня 2021 р. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/obsyagi-operatsiy-ta-aktiviv-nebankivskih-finansovih-ustanov-zrostayut-transformatsiya-sektoru-trivaye-oglyad-nebankivskogo-finsektoru>.
6. Огляд небанківського фінсектору: підсумки 2020 року [Ел. ресурс] / НБУ. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rinok-nebankivskih-finansovih-ustanov-zris-za-pidsumkami-2020-roku-bilshist-segmentiv-otrimali-pributok--oglyad-nebankivskogo-finsektoru>.
7. Сучасні економіко-правові ризик-орієнтовані засоби регулювання розвитку ринку фінансових послуг : монографія / за ред. Н.М. Внукової, С.В. Глібка. — Харків : НДІПрЗІР НАПрНУ, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. — 304 с.

Надійшла до редакції 24.11.2021

Natalia Vnukova, Daria Davydenko, Valeria Shorokh. *Analysis of Methods of Risk Assessment of Activities of Non-Bank Financial Services Market Participants*

The existing methods of risk assessment of the market of non-banking financial institutions in the context of changing the regulator to the National Bank of Ukraine are considered, their analysis is provided and the expediency of improving approaches to this process by the updated regulator is determined. The information base of the study consisted of regulations of the National Bank of Ukraine, its official market reviews, the results of research by leading scientists.

Key words: *method, National Bank of Ukraine, market participants of non-banking financial services, activity risk assessment, risk, regulator.*

Наталья Внукова, Дарья Давиденко, Валерия Шорох. *Анализ методов оценки риска деятельности участников рынка небанковских финансовых услуг*

Рассмотрены существующие методы оценки риска деятельности рынка небанковских финансовых учреждений в контексте изменения регулятора на Национальный банк Украины, предоставлен их анализ и определена целесообразность усовершенствования подходов к этому процессу обновленным регулятором. Информационную базу исследования составляли нормативно-правовые акты Национального банка Украины, его официальные обзоры рынка, результаты научных исследований ведущих ученых.

Ключевые слова: *метод, Национальный банк Украины, участники рынка небанковских финансовых услуг, оценка риска деятельности, риск, регулятор.*

**Перелік статей та інших матеріалів, опублікованих
у журналі “Банківська справа” у 2021 р.**

№ С.

АНАЛІЗУЮТЬ НАУКОВЦІ

| | | |
|---|---|----|
| Наталія Внукова, Дар’я Давиденко, Валерія Шорох. Аналіз методів оцінювання ризику діяльності учасників ринку банківських фінансових послуг | 2 | 28 |
| Олександр Дзюблюк. Основні тенденції та перспективи готівкового грошового обігу в епоху цифровізації економіки і банківської справи | 2 | 3 |
| Олена Непочатенко, Сергій Колотуха, Катерина Мельник. Стратегія розвитку банківського кредитування аграрних підприємств ... | 1 | 37 |
| Світлана Пташник, Олена Прокопчук. Державні запозичення на національних фінансових ринках | 2 | 55 |
| Олена Прокопчук, Сергій Колотуха. Видова сукупність страхових продуктів на агростраховому ринку України | 1 | 85 |
| Леонід Сук, Петро Сук. Грошовий оборот та його облік | 1 | 70 |
| Леонід Сук, Петро Сук. Економічний зміст витрат та їх облік | 2 | 37 |
| Петро Юхименко. Капіталізація природно-ресурсного потенціалу сільських територій в умовах децентралізації | 1 | 50 |

БАНКІВСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ

| | | |
|---|---|-----|
| Олег Колодізєв, Інна Плєскул. Аналіз підходів до оцінювання ризиків фінансового моніторингу клієнтів банків | 1 | 103 |
| Андрій Каміньський. Цілісний аналіз ефективності кредитного ризик-менеджменту банку в сегменті споживчого кредитування ... | 1 | 112 |
| Катерина Мельник, Сергій Колотуха. Депозитна діяльність банківських установ України: сучасний стан та перспективи розвитку | 2 | 107 |

ПРОБЛЕМИ МАКРОЕКОНОМІКИ

| | | |
|---|---|----|
| Олександр Дзюблюк. Зростання ролі грошово-кредитної політики у регулюванні економічних процесів в умовах пандемічної кризи | 1 | 3 |
| Руслан Моторин, Тетяна Моторина, Катерина Приходько. Вплив пандемії на банківську діяльність в Україні | 1 | 27 |
| Світлана Пташник, Катерина Мельник. Фінансове забезпечення фіскального простору місцевого самоврядування в умовах фінансової децентралізації в Україні | 2 | 84 |
| Володимир Савченко, Олег Маклюк. Державна фінансова політика — гарант економічної безпеки в управлінні об’єднаними територіальними громадами | 2 | 96 |
| Петро Юхименко. Інституціональний порядок розвитку партнерства держави і бізнесу | 2 | 69 |

CONTENTS

SCIENTISTS ANALYSE

- Oleksandr Dziubliuk.** The Main Trends and Prospects of Cash Circulation in the Era of Digitalization of the Economy and Banking ... 3
- Natalia Vnukova, Daria Davydenko, Valeria Shorokh.** Analysis of Methods of Risk Assessment of Activities of Non-Bank Financial Services Market Participants.....28
- Leonid Suk, Petro Suk.** Economic Content of Expenses and Their Accounting37
- Svitlana Ptashnyk, Olena Prokopchuk.** State Ownership of National Financial Markets.....55

THE PROBLEMS OF MACROECONOMICS

- Petro Yukhymenko.** Institutional Procedure for State and Business-Partnership Development.....69
- Svitlana Ptashnyk, Kateryna Melnyk.** Financial Support of the Fiscal Space of Local Self-Government in the Conditions of Financial Decentralization in Ukraine.....84
- Volodymyr Savchenko, Oleh Makliuk.** Public Financial Policy as a Guarantee of Economic Security in the Management of United Territorial Communities.....96

BANKING TECHNOLOGY

- Kateryna Melnyk, Serhiy Kolotukha.** Deposit Activity of Banking Institutions of Ukraine: Current State and Development Prospects 107

REVIEWS

- Zoriana Kunch.** Economic Aphorisms as a Key to Professional Success... 123
- The List of the articles and another materials published in the journal “bankivs’ka sprava” in 2021 126**

Founder — Taras Shevchenko National University of Kyiv.**Publisher — Znannia Publishing Ltd.****Chief Editor — Viktor Bazylevych (Dr.oec., Professor, Ukraine).****Editorial Board:** Viktor Bazylevych (Dr.oec., Professor, Ukraine), Viktor Gladkyi (Deputy Chief Editor), Volodymyr Rozumnyi (Executive Secretary), Oleg Vasiurenko (Dr.oec., Professor, Ukraine), Nadiya Hrazhevska (Dr.oec., Professor, Ukraine), Marianna Dražanova (Ph.D in Economics, Professor, Czech Republic), Marga Zhivitere (Dr.oec., Professor, Latvia), Hryhorii Zadorozhnyi (Dr.oec., Professor, Ukraine), Viktor Ivanov (Dr.oec., Professor, Russia), Volodymyr Karasiov (Director of Project “Journal “Bankivs'ka sprava”), Trokhym Kovalchouk (Dr.oec., Professor, Ukraine), Larysa Lazebnyk (Dr.oec., Associate Professor, Ukraine), Igor Liutyi (Dr.oec., Professor, Ukraine), Iryna Mazur (Dr.oec., Professor, Ukraine), Svitlana Mischenko (Dr.oec., Ukraine), Svitlana Naumenkova (Dr.oec., Professor, Ukraine), Wilfried Neumann (Dr.oec., Professor, Germany), Stepan Panchyshyn (Dr.oec., Professor, Ukraine), Sergii Rybak (Ph.D in Economics, Ukraine), Tamara Smovzhenko (Dr.oec., Professor, Ukraine), Ayapbergen Taubaev (Dr.oec., Professor, Kazakhstan).

Головний редактор — В.Д. Базилевич (доктор економічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України).**Редакційна колегія:** В.Д. Базилевич (д-р екон. наук, професор, член-кор. НАН України, м. Київ), В.А. Гладкий (економіст, заступник головного редактора, м. Київ); О.В. Васюренко (д-р екон. наук, професор, перший проректор Університету банківської справи НБУ, м. Харків); Н.І. Гражевська (д-р екон. наук, професор кафедри економічної теорії економічного факультету Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); М. Дражанова (канд. екон. наук, професор, директор Вищої школи бізнесу “Академія СТИНГ”, Брно, Чехія); М. Живітіре (д-р екон. наук, професор, ректор Інституту менеджменту інформаційних систем (м. Рига, Латвія); Г.В. Задорожний (д-р екон. наук, професор кафедри економічної теорії економічного факультету Харківського держ. ун-ту); В.В. Іванов (д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри теорії кредиту та фінансового менеджменту Санкт-Петербурзького держ. ун-ту, РФ); В.І. Карасьов (канд. екон. наук, перший заступник голови правління КОО товариства “Знання” України (керівник проекту “Журнал “Банківська справа”)); Т.Т. Ковальчук (д-р екон. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, м. Київ); Л.Л. Лазебник (д-р екон. наук, доцент кафедри банківської справи Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); І.О. Лютий (д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів, проректор Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); І.І. Мазур (д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри підприємництва економічного факультету Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); С.В. Міщенко (д-р екон. наук, доцент кафедри фінансів Університету банківської справи НБУ, м. Київ); С.В. Науменкова (д-р екон. наук, професор кафедри фінансів економічного факультету Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); В. Нойманн (д-р екон. наук, професор, гостьовий професор українсько-німецької кафедри екологічного менеджменту та підприємництва економічного факультету Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); С.М. Панчишин (д-р екон. наук, професор, декан економічного факультету Львівського нац. ун-ту імені Івана Франка); В.П. Розумний (канд. філос. наук, головний редактор видавництва “Знання” (відповідальний секретар журналу)); С.О. Рибак (канд. екон. наук, голова Наглядової ради Ощадбанку, м. Київ); Т.С. Смвжженко (д-р екон. наук, професор, ректор Університету банківської справи НБУ, м. Львів), А. Таубаев (д-р екон. наук, професор, проректор з наукової роботи Карагандинського економічного ун-ту Казспоживспілки, Казахстан).